

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСАД ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

О.В. Гойко, Л.Ю. Бабінцева

Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика МОЗ України

e-mail: k-minf05@kmapo.edu.ua

Останнім часом надзвичайно велику увагу приділяють методам і принципам доказової медицини. Нова методологія роботи з джерелами біомедичної інформації вже завоювала прихильників по всьому світу, не дивлячись на те, що пройшло не так вже й багато часу з моменту публікації хрестоматійної праці D.L. Sackett та співавторів Evidence based medicine, що поклала початок новому науковому напрямку - доказова медицина.

Зважаючи на той факт, що нині в світі існує близько 25000 медичних журналів, а такі потужні спеціалізовані бібліотеки, як Національна медична бібліотека США містять у своїх базах даних декілька мільйонів посилань, очевидно, що фахівці мають вільно орієнтуватися у морі сучасної наукової інформації, вміти відрізнити матеріали сумнівної цінності від достовірної і корисної інформації. Більш того, жоден практичний лікар не має достатній досвід, що дозволяє вільно орієнтуватися в усій різноманітності клінічних ситуацій та об'єктивно приймати рішення. Відмітимо також, що у ряді випадків забезпечити оцінку ситуації досить складно (потрібен великий проміжок часу) або навіть неможливо. Тому доводиться обмежуватися сурогатними наслідками, що не завжди забезпечує необхідну валідність досліджень. Йдеться про зміну концепції медичної освіти - замість "освіти на все життя" пропонується "освіта ЧЕРЕЗ все життя". У фахівця повинні сформуватися навички самостійної роботи зі спеціальною літературою, оцінки та раціонального використання наукових повідомлень.

Сьогодні система вищої медичної освіти України знаходиться на стадії реформування. В світлі Болонського процесу випробовуються нові методичні підходи викладання біомедичних та клінічних дисциплін, впроваджуються нові інформаційні технології, розширюється спектр предметів, що викладаються. Завдяки впровадженню у навчальний процес нових інформаційних технологій, фахівці мають більший доступ до набутків світових наукових центрів, більше видається електронних підручників, медичних журналів, проводяться дистанційні конгреси, конференції та семінари. Разом з тим, з'являється нова проблема - чи завжди відповідає якість отриманої з цих джерел інформації світовим стандартам? Для вирішення зазначеної проблеми слід звернутися до доказової (науково обґрунтованої) медицини, під якою розуміють свідоме, точне і основане на використанні кращих результатів клінічних досліджень при прийнятті рішення щодо вибору лікування конкретного пацієнта чи застосування лікарського засобу. Практика науково обґрунтованої медицини являє собою сполучення індивідуального клінічного досвіду, з кращими достовірними фактами, підтвердженими рандомізованими контрольованими клінічними випробуваннями. І це цілком справедливо, оскільки без переконливого доказу переваг тих чи інших лікарських засобів або лікувальних заходів сучасна медицина вже обійтись не може.

На жаль, сьогоднішній стан доказової медицини знаходиться не на належному рівні і потребує значного підвищення. Але будь-яке навчання, що стосується проблем

доказової медицини, для медиків та біологів надзвичайно корисне. Тому навчальний план та програма для слухачів циклу тематичного вдосконалення "Доказова медицина", підготовлені співробітниками кафедри медичної інформатики Національної медичної академії післядипломної освіти ім.П.Л.Шупика, заслуговують на увагу. В програмі охоплені основні теми, що стосуються проблем доказової медицини.

Доказова медицина - це, передусім, нова технологія збору, аналізу, синтезу й використання медичної інформації, що дозволяє приймати обґрунтовані клінічні рішення. Програма передбачає висвітлення основних компонентів, що входять до складу стандартної процедури інформаційного дослідження. Це, насамперед, визначення мети та протоколу дослідження і проведення мета-аналізу із складанням систематичного огляду. Адже ефективність інформаційного пошуку залежить від правильно обраного методу із використанням відповідних баз даних, наприклад Medline, Ovid, Cochrane Library, Embase, Adonis, Eric. Особлива увага в програмі приділяється мета-аналізу - методології об'єднання різномірних і виконаних різними дослідниками випробувань, які стосуються проблеми, що вивчається. Мета-аналіз дозволяє підвищити достовірність оцінок однойменних результатів. В залежності від поставлених задач та типу даних, що аналізуються, розрізняють звичайний, кумулятивний, проспективний та мета-аналіз для індивідуальних даних. В ході мета-аналізу поступово відкидаються дослідження, що не відповідають всім вимогам "золотого стандарту". Систематичний огляд, що є кінцевим продуктом мета-аналізу, має, як правило, таку структуру:

- основна мета огляду;
- визначені способи оцінки результату;
- стратегія інформаційного пошуку;
- підсумок кількісної інформації та її статистична обробка;
- інтерпретація результатів.

Наслідки низької якості експериментальних медико-біологічних досліджень впливають на конкурентоздатність наукових досліджень, якість медичної допомоги в цілому, що призводить до низької якості підготовки спеціаліста. Всі ці труднощі можуть бути подолані шляхом впровадження засад доказової медицини в навчальний процес. Підготовка підручників та посібників має вестися з використанням положень доказової медицини. Лікарі повинні володіти методологією інформаційного пошуку та відбору клінічних рекомендацій, що також входить в підготовлену програму з доказової медицини.

Хто має володіти практикою доказової медицини? На нашу думку кожний лікар. На жаль, за даними багатьох досліджень практикуючі лікарі недостатньо уваги приділяють активному читанню спеціальної літератури. Але ж без цього не можна говорити про підвищення професійного рівня. Кваліфікація фахівця визначається не лише загальним стажем роботи, але й поінформованістю, знанням сучасних технологій профілактики, лікування і діагностики.

Кафедра медичної інформатики активно пропагує засади доказової медицини серед слухачів та співробітників академії, і сподівається, що більш широке застосування принципів доказової медицини дозволить підняти якість підготовки фахівців.